

Sylkirauhasen leikkaus

Sylkirauhaset

Ihmisellä on useita sylkirauhasia, jotka jaotellaan pieniin ja suuriin rauhasiin. Suuria sylkirauhasia on kolme paria: korvasylkirauhanen korvalehden edessä ja alapuolella, leuanalussylkirauhanen alaleuan alla ja kielenalussylkirauhanen suun pohjassa. Korvasylkirauhanen on näistä suurin. Pieniä sylkirauhasia on kaikkialla suun limakalvolla. Eniten niitä on kovassa ja pehmeässä suulaessa ja alahuulen sisäpinnalla.

Kaikki sylkirauhaset erittävät sylkeä. Eritys vähenee levossa ja iän mukana. Syljen koostumus vaihtelee huomattavasti; pääosin se sisältää kalsiumia ja fosfaattia. Syljen tehtävänä on mm. suun limakalvojen kostutus ja puhdistus, ruuan nielemisen helpottaminen ja liuottimena toimiminen. Syljellä on myös bakteerien kasvua estäviä ominaisuuksia.

Sylkirauhasen sairaudet

- Sylkikivet ovat tavallisia ongelman aiheuttajia sylkirauhasissa. Sylki saattaa olla liian paksua, jolloin syljen kalsiumsuolat kerääntyvät kiveksi pienemmän hiukkasen ympärille. Kivi tukkii rauhasen tiehyen, eikä sylki pääse erittymään. Pieni kivi saattaa tulla tiehyen läpi suuhun, mutta isommat joudutaan poistamaan leikkauksella.
- Tulehdukset (esimerkiksi sikotauti) aiheuttavat kipua ja syljen erityksen vähenemistä sekä kuumetta rauhasen turvotessa.
- Eräät pitkäaikaissairaudet (esimerkiksi Sjögrenin syndrooma) aiheuttavat muutoksia sylkirauhasissa. Syljen erityks vähenee tai jopa lakkaa.
- Traummat (esimerkiksi kova isku) saattavat aiheuttaa sylkirauhasen tiehyeen katkeamisen tai tukkeuman.
- Kasvaimet sylkirauhasissa ovat noin 80-prosenttisesti hyvänlaatuisia. Kasvain on yleensä tunnettavissa kyhmynä sylkirauhasessa, ja se voi aiheuttaa turvotusta, kipua ja kasvohermon toimintahäiriötä. Hyvänlaatuinenkin kasvain tulee poistaa.
- Sylkirauhasissa saattaa olla myös kehityshäiriöitä. Rauhaset voivat puuttua kokonaan tai ne ovat erittäin pienet. Kehityshäiriöt ovat harvinaisia.

Sylkirauhasen poistoleikkaus

Erilaiset kasvaimet ja sylkikivet ovat tavallisimpia sylkirauhasen leikkaushoidon syitä. Sylkirauhasen leikkaukseen tullaan ennalta sovittuna ajankohtana. Leikkaus tehdään nukutuksessa, ja jälkihoito vaatii seurannan sairaalassa. Sairaalassaolon kesto riippuu leikkauksen syystä ja potilaan voinnista.

Leikkauksessa asetetaan dreeni eli pieni muoviputki leikkausalueelle vähentämään turvotusta. Dreeni poistetaan ennen kotiinlähtöä.

Kotihoito-ohjeet leikkauksen jälkeen

- Ompeleet saavat olla leikkaushaavassa noin 7 vuorokautta. Haava pidetään mahdollisimman kuivana niin kauan kuin siinä on ompeleita ja vielä vuorokauden ompeleiden poiston jälkeen.
- Yltyvä kipu, lämmön nousu ja märkäisen eritteen vuotaminen haavasta ovat merkkejä tulehduksesta ja vaativat yhteydenottoa sairaalaan.
- Leikkauksen jälkeen tulee välttää äkkinäisiä liikkeitä ja raskaita ponnisteluja, jotta haavalla olisi rauha parantua.
- Saunomista pitää välttää noin kahden viikon ajan leikkauksen jälkeen.
- Haavaa ei saa hangata peseytymisen yhteydessä.
- Leikkauksen jälkeisinä päivinä kannattaa syödä pehmeää ruokaa. Karkean ruoan, esim. näkkileivän, pureskeleminen voi aiheuttaa kipua. Tavalliseen ruokavalioon voi siirtyä voinnin mukaan.
- Leikatun puolen korvalehti on usein osittain tunnoton leikkauksen jälkeen, joten pakkasella on olemassa paleltumisvaara. Korvalehti pitää suojata kunnolla kylmältä.

Jälkitarkastus ja sairausloma

Jälkitarkastus suoritetaan toimenpiteen tehneessä sairaalassa. Sairausloma kestää yleensä 1 - 2 viikkoa. Sairausloma on tarkoitettu lepoa ja toipumista varten.

Mahdolliset ongelmat

- Kasvohermohalvaus; Leikkauksen yhteydessä kasvohermo voi joutua venytykseen tai muutoin vioittua ja aiheuttaa jonkinasteisen kasvohermohalvauksen. Kasvohermohalvaus paranee tavallisesti muutaman viikon kuluessa kasvovoimistelun avulla ja on vain harvoin pysyvä. Pysyvää kasvohermohalvausta voidaan korjata erilaisin kirurgisin toimenpitein.
- Syljen erityys haavasta; Leikkaushaavasta saattaa toisinaan erittyä sylkeä etenkin ruokailun yhteydessä. Syljen erittyminen haavasta on vaaratonta ja loppuu tavallisesti itsestään. Mikäli vaiva jatkuu useamman viikon ja on häiritsevää, mahdollisista jatkotoimenpiteistä kannattaa keskustella leikkauksen lääkärin kanssa.

Mikäli ilmenee alla mainittuja ongelmia, tulee ottaa yhteyttä leikkauksen tehneeseen sairaalaan:

- Lisääntyvä kipu ja/tai punoitus ja turvotus leikkausalueella.
- Kuume (yli 38 astetta).
- Märkäisen eritteen vuotaminen haavasta.